

Ariaye

Afghanska kvinnors livsförhållanden i Sverige

Av. A. Hadi

Handledare: Margareta Ljung

Institutionen för individ och samhälle

Socialpedagogiska programmet

VT 2006

C uppsats 10p

Abstract

The purpose of this study is to examine how Afghan women experience their life in Sweden and how they perceive their existence and involvement in Swedish society. The study is limited to the women with an Afghan background who immigrated to Sweden after 2000. Based on their own perspectives, I want to examine how they look at their existence, their life and their involvement in Swedish society. Further, this study reveals the importance of social relationships and social network to these women. What strategies do they use when they want to integrate into Swedish society? How do they experience their new identity and new values at a new stage of their lives in a new society?

On the basis of women's responses, I have attempted to provide answers to these research questions. The theory that I have used in this study is symbolic interactionism and, with the help of this theory, my aim has been to explain conceptions of identity, culture, involvement, socialization, social networks, integration and gender. The method that I have chosen for this study is qualitative, with respondent interviews. My empirical data is obtained via the use of semi-structured interviews with six women aged between 22-44 years old, who have lived for at least five years in Sweden. The results reveal that these women enjoy their lives in Sweden and feel secure, despite the fact that they are still wandering between two cultures.

It is clear from their interviews that the women have a strong desire to integrate themselves in this new society and to bring themselves into line with society's social norms and requirements, in order to provide for themselves a life like that of other

citizens.

Key words: Identity, culture, involvement, social network, socialization, integration, and gender.

Sammanfattning

Syfte med denna uppsats är att belysa hur afghanska kvinnor upplever sitt liv i Sverige och hur de ser på sin tillvaro och delaktighet i det svenska samhället. Uppsatsen avgränsas till kvinnor med afghansk bakgrund som invandrat till Sverige sedan 2000-talet. Utifrån deras egna perspektiv, vill jag undersöka hur de ser på sin tillvaro, på sitt liv och på sin delaktighet i det svenska samhället. Vidare belyser uppsatsen vad betyder sociala nätverk och sociala relationer betyder för dem? Vilken strategi har de för att komma in i det svenska samhället? Hur upplever de den nya identiteten och de nya värderingarna i det nya samhället? Utifrån respondenternas synvinkel har jag försökt att svara på de ovannämnda frågorna.

Den teoretiska ram som jag har använt mig av är den symboliska interaktionismen och utifrån denna teori förklaras begreppen identitet, kultur, delaktighet, socialisation, sociala nätverk genus och integration i uppsatsen. Metoden som jag har valt i undersökningen är kvalitativ med respondentintervjuer. Min empiriska undersökning består av semistrukturerade intervjuer med sex kvinnor mellan 22- 44 ålder som har bott i Sverige i minst för fem år. I resultaten framkommer att dessa kvinnor trivs med sitt liv i Sverige och känner sig trygga trots att de fortfarande pendlar mellan två kulturer. Det framgår av deras intervjusvar att de har en stark tendens att integrera sig i det nya samhället och anpassa sig till det nya samhällets krav för att kunna skaffa sig ett liv som de andra samhällsmedborgarna.

Nyckelord:

Identitet, kultur, delaktighet, sociala nätverk, socialisation, integration och genus.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund.....	1
3. Syfte, frågeställningar och problemformulering	2
4. Metod.....	3
4.1. Urval	3
4.2. Tillvägagångssätt	4
4.3. Reliabilitet och validitet.....	4
4.4. Etiska övervägande.....	5
5. Historiskbakgrund.....	5
5.1. Kvinnors förhållande under kriget.....	8
5.2. Afghanistan och Sverige.....	8
6. Teoretiska ram och centrala begrepp.....	9

6.1. Identitet.....	10
6.2. Kultur.....	11
6.3. Delaktighet och integration.....	12
6.4. Sociala nätverk och socialisation.....	13
6.6. Genus perspektiv.....	13
6.7. Genus perspektiv inom islam.....	15
7. Resultat av intervjuer.....	16
7.1. Intervjupersonernas bakgrund.....	16
7.2. Att känna sig delaktiga och trivas med sitt liv.....	18
7.3. Analys.....	20
7.4. Att socialiseras och integreras i det nya samhället.....	21
7.5. Analys.....	23
7.6. Att känner sig ensam och skaffa sig sociala nätverk.....	23
7.7. Analys.....	25
7.8. Att pendla mellan två kulturer och identitet.....	

.....	.25
7.9. Analys.....	.....
.....	...27
7.10. Sammanfattning av resultat.....	.....
.....	27
8. Slutdiskussion.....	29
Referenser	32

Bilaga

1. Inledning

Afghanistan är idag ett välkänt land, känt för sitt långvariga krig och sina mänskliga tragedier. Landet ligger i det asiatiska landmassivet mellan den 30: e och 38: e bredgraden. Huvudstaden är Kabul. Avståndet mellan Stockholm och Kabul fågelvägen är ungefär 460 mil. Afghanistans yta är 637 397 kvadratkilometer, vilket är 40 procent större än Sverige. Folkräkningen som genomfördes i (juni 1978) beräknade landets befolkning till 15, 54 miljoner. Afghanerna omfattar olika folkgrupper med olika kultur, traditioner och språken. Cirka 99 procent av befolkningen är muslimer som är anhängare av olika islamiska trosriktningar (Anders Forssberg 2000). Efter den sovjetiska invasionen 1979 förvandlades landet till ett av det kalla krigets slagfält mellan öst och västblocken. Miljoner av afghaner tvingades att lämna landet och flytta till andra länder. Ett stort antal av dem hamnade i Sverige och den 16 februari 2006 var de 9388: personer. 3588 av dessa är kvinnor som fötts i Afghanistan dessutom tillkommer 761 flickor som fötts i Sverige. Med hänsyn till dessa siffror utgör de idag en av landets mångkulturella verkligheter. Iden till denna uppsatts fick jag från en Afghansk bröllopfest i Göteborg där kvinnorna var för sig och män var för sig i en separat sal. Inga främmande män var tillåtna att gå till kvinnors sal. Det var för första gången som jag hade hamnat på en sådan afghansk bröllopfest här i Sverige. Jag lyckades att fråga en kvinna som var med på festen om hur hon upplevde det att vara på en sådan fest. Hon sa direkt att hon ”skiter” i sådana fester där kvinnor ska vara för sig och män ska vara för sig, men tyvärr är det fortfarande den patriarkala kultur som reglerar våra relationer i vissa förhållanden.

2. Bakgrund

Som framgår av inledningen är antalet afghanska kvinnor som bor idag i Sverige av stor betydelse när det gäller integrationsprocessen och landets sociokulturella verkligheter. Afghanska kvinnor har invandrat till Sverige i olika åldrar men ett stort antal av dem är unga. Antalet flickor med afghansk bakgrund som fötts i Sverige är också av betydelse. Dessa flickor kommer att vara en del av samhällets arbetskraft. När det gäller afghanska kvinnors livsförhållanden i Sverige menar jag att det finns vissa aspekter som är personliga och skiljer sig från individ till individ. Men vad som är gemensamma upplevelser, är att de har socialiserats in en patriarkal struktur och upplevt ett långvarigt krig i sitt hemland. I det nya samhället började de livet från noll som ett nyfött barn med nya möjligheter, svårigheter och verkligheter. Trots att de har socialiserats inom en patriarkal kultur i olika grad, har de en tendens och benägenhet att använda sig av det nya samhällets möjligheter och förändra sig på ett sätt som passar det nya livet. Jag känner till ett antal afghanska kvinnor som hade slöja under första och andra året när de hade kommit till Sverige. Men så småningom i takt med att de utvidgade sin kontakt med det nya samhällets verkligheter släppte de sina slöjor. För många av dem symboliserar slöjan den patriarkala strukturens skugga som de ska befria sig från i det nya samhället. Men det är inte så lätt att i ett slag befria sig från de patriarkala normer som har format en del av deras liv och beteendemönster. För många av dem är det svårt att glömma de gamla traditionerna trots att de är medvetna om dessa traditioners negativa aspekter. Förändrings beredskapen beror på deras grad av kontakt med det nya samhällets verkligheter. Ju bättre kontakt med sociala verkligheter, desto lättare att förändra sig på ett sätt som krävs av det nya livet.

3. Syfte, frågeställningar och problemformulering

För länge sedan funderade jag många gånger på hur afghanska kvinnor upplever livet i ett nytt land såsom Sverige? Vad är deras uppfattning av demokrati, frihet och de nya värderingar som man socialiserar sig genom, i Sverige? Vad har de för svårigheter och möjligheter att integrera sig i det svenska samhället? Vad är det för identitet som de vill behålla eller skapa på nytt? Hur ser de på sin delaktighet i det svenska samhället?

Vad betyder socialt nätverk för dem? I vilken grad kan de använda sig av de möjligheter som det nya samhället erbjuder kvinnor? Dessa frågor väckte mitt intresse, för att undersöka och skaffa en bild av vissa aspekter av afghanska kvinnors liv när de bor i Sverige.

Studiens syfte är att undersöka afghanska kvinnors livsförhållanden i Sverige och åstadkomma en förståelse av deras förhållningssätt till de nya sociokulturella verkligheterna. Uppsatsen avgränsas till de afghanskafödda kvinnor som invandrat till Sverige under de två sista decennierna. Utifrån deras egna perspektiv vill jag studera deras problem och möjligheter och deras förhållningssätt till det nya samhällets sociokulturella verkligheter. Integration, socialisation, identitet, kultur, delaktighet och sociala nätverk är de centrala begreppen som ska analyseras utifrån deltagarnas perspektiv.

- Hur upplever afghanska kvinnor som kommer från ett starkt religiöst samhälle, livet i ett sekulariserat land såsom Sverige?
- Vilken strategi har de för att komma in i det nya samhället?
- Vad betyder sociala nätverk och sociala relationer för dem?
- Hur upplever de ny identitet och nya värderingar?

4. Metod

Enligt Holme & Solvang (1997) är metod ett redskap eller ett arbetssätt som bidrar till att man kommer fram till nya kunskaper. De skriver om två olika metodiska angreppssätt inom samhällsvetenskapen vilka beskrivs som kvantitativa och kvalitativa metoder. Den grundläggande skillnaden mellan dessa metoder är hur vi använder oss av statistik och siffror.

För att underlätta förståelsen av denna undersökning för de läsare som inte är insatta i detta, har jag valt den kvalitativa metoden för mitt arbete. Med kvalitativ metod menar jag mig att kunna hantera problemet på ett lättare sätt. Alan Bryman (2002) skriver att en kvalitativ studie bygger på en forskningsstrategi där tyngdpunkten ligger på ord snarare än siffror. Denna strategi är induktiv, tolkande och konstruktionistisk till sin art. Han menar att kvalitativ forskning har en benägenhet att uppfatta socialt liv i termer av processer. Denna benägenhet demonstreras på flera olika sätt. Ett av dem, som anses viktigare än andra är ett intresse av att framställa hur händelseförlopp och mönster utvecklas över tid. Som en konsekvens av denna process förevisar kvalitativa

under- sökningar en speciell uppmärksamhet på förändring och utveckling. Han skriver vidare att kvalitativ forskning som bygger på etnografiska metoder förbinds framför allt med denna tyngdpunkt på process. Kvalitativa forskare försöker att fånga processen i sin uppfattning av sociala verkligheter.

Solvang & Holm ser på kvalitativ metod som ett ”samlingsbegrepp” för handlingsätt som kombinerats av fem tekniker såsom direkt observation, deltagande observation, informant- och respondent intervjuer samt analys av källor. I denna undersökning har jag använt mig av kvalitativ respondent intervju. Med respondentintervju menas den form av intervjun som utgår från den person som själv är delaktig i den företeelse vi studerar.

Den kvalitativa intervju som jag har valt ger en bättre förståelse av enskilda kvinnors tankar, uppfattningar och upplevelser. En annan fördel som jag tror finns med kvalitativ intervju är att den är öppen till sin karaktär och det finns en direkt kontakt mellan intervjuare och respondent. Detta bidrar till att man får en nära och öppen dialog med respondenterna och kan förklara vissa frågor som inte är begreppliga samt ser med sina egna ögon hur de reagerar på frågorna som ställs av intervjuaren.

4.1. Urval

Urvalet består av sex kvinnor i åldern mellan 22 och 44 år som har bott i Sverige i minst fem år. Urvalet är slumpmässigt utom i ett fall som jag lärde känna för ett par år sedan. Alla är gifta och bor tillsammans med sina män och barn utom två av dem som är änkor och har förlorat sina män under kriget i Afghanistan och de lever med sina barn. Respondenterna har vuxit upp i Afghanistan utom en av dem, som vuxit upp i Iran. De tillhörde olika samhällsklasser när de bodde i Afghanistan. De saknar, med ett undantag akademisk bakgrund men alla har utbildat sig på gymnasienivå i sitt hemland, förutom två av dem som gick gymnasiekurser i Iran och här i Sverige. Jag har använt mig av halvstrukturerad intervju bestående av öppna frågor där jag i förväg bestämt vissa områden med utgångspunkt från formulerade intervjufrågor. Som jag har beskrivet i uppsatsens historiska bakgrund är Afghanistan en mosaik av olika

etniska och lingvistiska samhällen. Med hänsyn till dessa verkligheter har jag försökt att välja mina respondenter med olika etnisk och lingvistisk bakgrund som ska representera samhällets kulturella och språkliga verkligheter.

4.2. Tillvägagångssätt

Intervjuerna har ägt rum i respondenternas hem utom två av intervjuerna som har genomförts via telefon. För att minska risken för missuppfattning och missförståelse var avsikten att genomföra alla intervjuerna med respondenterna öga mot öga. Men på grund av respondenternas långa avstånd var det svårt att träffa dem öga mot öga som de andra. Alla intervjuer har genomförts på respondenternas modersmål utom en av dem som har gjorts på svenska. Innan intervjuerna genomfördes förklarade jag mitt syfte med intervjun och dess betydelse för min undersökning och mitt arbetes betydelse som C uppsats.

Vid intervjutillfällena har mp3- spelare använts för att spara respondenternas information och återge dem precis enligt vad som har sagts samt minska risken för missuppfattningar. Under intervjuprocessen har jag försökt att se till att respondenterna inte hamnar i försvarsposition utan vågar förklara exakt vad de tänker när det gällde mina frågställningar. Innan intervjuerna skulle äga rum, garanterade jag respondenterna att deras riktiga identitet kommer att vara anonym samt att deras fysiska och psykiska integritet ska skyddas. Jag har också garanterat mina respondenter att det insamlade datamaterialet kommer att förstöras efter att arbetet är färdigt.

4. 3. Reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet är två sammanvävda begrepp som är av stor betydelse inom olika typer av undersökningar. Reliabilitet handlar om i vilken omfattning som resultatet kan upprepas. Överensstämmer undersökningsresultatet med resultatet av en upprepad undersökning?

Eftersom människors beteende är föränderligt, anses begreppet reliabiliteten som ett problematiskt begrepp inom samhällsforskningen. Begreppet validitet delas i två kategorier som kallas extern och intern validitet. Med extern validitet menas i vilken utsträckning resultaten från en viss undersökning är tillämpliga i andra situationer än den undersökta (Sharan B Merriam 1994). Enligt Bryman (2002) kan reliabilitet översättas med tillförlitlighet som betyder att resultaten från en undersökning överstämmer med resultatet av en undersökning som upprepas på nytt. Validitet handlar om hur de slutsatser som genererats från en undersökning ska bedömas eller mätas, om hänger ihop eller inte. Han skriver vidare att begreppet validitet delas i tre dimensioner såsom intern validitet, ekologisk validitet och extern validitet. När det gäller intern validitet betonar Bryman att det måste finnas en god överensstämmelse mellan forskarens observationer och de teoretiska idéer som utvecklas under arbetet. Med extern validitet menar han frågan om huruvida följderna från en undersökning kan generaliseras förutom den specifika undersökningskontexten. Ekologisk validitet handlar om i vilken utsträckning samhällsvetenskapliga resultat är tillämpliga i människors vardag och i deras naturliga sociala miljöer.

4.4. Etiska överväganden

Forskning inom empiriska studier syftar till att man förbättrar metoder och utvecklar kunskaper som är nödvändiga för samhällsutvecklingen. Empiriska studier underlättar att ta reda på vad som är orsak till ett socialt problem och bidrar till att hitta sammanhang mellan sociala verkligheter som vi lever i. När det gäller etiska principer inom kvalitativa studier krävs att man måste ta hänsyn till de fyra etiska principer som kallas *informationskravet*, *konfidentialitetskravet*, *nyttjandekravet* och *samtyckeskravet* (Bryman 2002). Holme & Solvang (1997) betonar att respekt för människor är en grundläggande förutsättning för alla former av samhällsstudier. Det är inte acceptabelt att människor behandlas som medel för att uppnå vissa mål. Det måste säkerställas att den enskilde svarspersonens fysiska och psykiska integritet är skyddad.

5. Historisk bakgrund

För att kunna belysa kvinnors livssituation i Afghanistan på ett lämpligt sätt behöver man referera till de islamiska författningarna som blandats upp med traditionella värderingar och idag gör de aktuella värderingar som praktiseras i nästan hela landet. Enligt Hafizulla Emadi (2002) är Afghanistan en mosaik av olika etniska och lingvistiska samhällen. Trots att det finns stora kulturella och språkliga skillnader har de nästan samma förhållningssätt och attityd gentemot kvinnor. Sättet att se på kvinnors delaktighet i samhället bestäms i stor utsträckning av en kombination av släktkultur och religiösa rättesnören, och den bilden har uteslutande uppfattats av män. Det är bara den patriarkala kulturen och traditionen som reglementerar moraliska koder för kvinnor om hur de ska reglera deras beteendemönster enligt männens dominerande värderingar. Emadi skriver vidare att dessa patriarkaliska uppfattningar är baserade på det tanksättet att manlighet är naturliga skapelsens ordning. Genom "Abrahamic" tradition är gud man och han skapade kvinnan enligt sin egen föreställning och sanktionerade henne till att underkasta sig mannen och hans ledarskap, för att mannen är mer välskapt och mer överlägsen kvinnan. I islamisk tradition krävs av männen att de stödjer kvinnorna men samtidigt är de ansvariga för att disciplinera dem.

Patriarkaliska samhällen betraktar kvinnor som andra klassens människor både tankemässigt och naturmässigt. Generellt anses kvinnor ej perfekt genom sin födelse och saknar klokhet och tankeförmåga. Kvinnors position i det patriarkala samhället är så underlägsen att begreppet kvinna oftast användas av män när de ska kränka eller behandla sina fiender nedsättande och håna dem för att de saknar mod och initiativ. Kvinnor behandlas illa och på ett diskriminerande sätt redan från den dagen som de föds. Om barnet visar sig vara en pojke firas händelsen av familjen. I ett patriarkaliskt samhälle anses en pojke som familjens namnbevarare och ärver vad som lämnas efter pappa och mamma. Om barnet visar sig vara en flicka är alla ledsna för att flickan betraktas som något som flyttas av någon via äktenskapsförhållanden. Kvinnor behandlas som personliga djur som kan köpas och säljas av män. Flickor uppfostras på ett sätt som leder till att de själva tror på deras mindervärdiga position i relation till män och det patriarkala samhället (Hafizulla Emadi 2002).

Emadi skriver att det finns en rad oskrivna lagar beträffande kvinnors moraliska och

uppträdande koder. Det krävs att kvinnor måste hålla sig tysta, anspråkslösa och modesta. Att demonstrera, att skratta eller prata hög betraktas som normbrott när kvinnan möter eller pratar med en främmande man i olika situationer och under olika omständigheter. Han skriver vidare att i vissa delar av landet behandlas kvinnor sämre än djur av sina män. En häst kan vara mycket viktigare än en kvinna. Begreppet kvinna som privat egendom är oerhört populärt bland nomadfolk i olika delar av landet. De ”parkerar” sina kvinnor som bilar med ögonen mot väggen när de själv ska gå någonstans för några timmar (Emadi 2002). Det finns olika verser i Koranen som också betonar kvinnors underlägsna position i olika avseenden av livet. Enligt Koranen behöver kvinnor omhändertas av män, för att män har skapats som förnämligare än kvinnor. Därför är de bästa kvinnorna dom som lyssnar på sina män, vad de säger. Män måste bestämma över kvinnor för att Gud har skapat några bättre än andra. Det innebär att det finns några viktiga moraliska egenskaper hos män som kvinnor saknar. Koranen har således också tillåtit män att gifta sig med många kvinnor. Enligt Koranen får en man samtidig ha fyra fruar om han har möjlighet att försörja dem. En muslimsk man är tillåten att utnyttja sig av gifta icke-muslimska kvinnor som kommer från slagfältet som krigsbyte (Reza Eyrumlu 2002).

År 663 som markerar arabernas invasion i det nuvarande Afghanistan anses som början på omvändelsen till islam. Sedan dess har islam varit härskarmaktens religion i landet. Islam som religion och ideologi har påverkat olika aspekter av livet i Afghanistan. Kultur, tradition, värderingar och även människans beteende mönster i Afghanistan präglas i stor eller mindre utsträckning av islamiska övertygelser. När det gäller kvinnofrågor är det i huvudsak islamiska uppfattningar som är bestämmande vad kvinnor får göra och vad inte får göra. Vad som samhället förväntar sig av kvinnor är att de måste vara lyhörda och ovillkorligt underkasta sig männens önskningar. 1900 talet präglas till början av modernisering i Afghanistan. Kung Amanulla som var intresserad av västerländska utvecklingsmodeller försökte att implementera dessa utan att ta hänsyn till landets kulturella och traditionella verkligheter. Till slut lyckades han dock inte att förverkliga vad han tyckte var vägen till ett modernt liv. Men ändå gjorde han mycket för att flickor skulle få möjlighet att utbilda sig och att kvinnor skulle få möjlighet att dyka upp i offentliga sammanhang. Men vad som är särskilt intressant är att religiösa uppfattningar och traditionella värderingar alltid har varit motsättning till

de nya värderingarna såsom demokrati, frihet, och jämställdhet. Dessa problem är fortfarande aktuella i landet (Emadi 2002).

Han skriver vidare att under kommunist regimen från 1978 till 1992 fick kvinnor en bättre möjlighet att uppleva frihet och jämställdhet i vissa sociala och politiska avseenden. Kvinnors rätt till lika lön som män tillförsäkrades inom statliga myndigheter och statliga företaget av ny lagstiftningen. Det kom ny lagstiftning till arbetslagen som förbjöd företagen och byråer att diskriminera kvinnor på grund av köns tillhörighet eller minska hennes inkomst på grund av hennes graviditet. Kvinnor fick möjlighet att komma fram i regeringens beslutfattande organ och även i militära och säkerhetsområden.

5.1. Kvinnors förhållanden under kriget

Kvinnor var som grupp ett av krigets huvudoffer vilka har kidnappats, våldtagits och torterats av krigsherrar under kriget. De har fått utstå en stor del av krigets sorger och bedrövelser. Det värsta fallet var under talibantiden då kvinnor blev förbjudna att arbeta eller utbilda sig eller dyka upp i det offentliga rummet utan en nära släktings sällskap. När de skulle komma ut från hemmet var de tvungna att gömma sig bakom ett heltäckande tyg som kallas burka och dessutom var de tvungna att vara i sällskap med någon av sina nära släktingar. Talibanerna som kallade sig muslimska krigare eller utgav sig för vara koranens vita ängel skulle etablera ett politiskt system som profeten Mohammad hade etablerat under 600 talet i det nuvarande Saudi Arabien. Flickskolor stängdes, kvinnor och unga flickor förbjöds att jobba med främmande män eller i manlig miljö där de skulle kunna träffa på främmande män. Det var även förbjudet för kvinnor och unga flickor att använda sig av läppstift eller något annan typ av smink. En annan lagstiftning som implementerades av talibanerna var att kvinnor inte fick komma ut hemifrån utan strumpor. Barfota kvinnor skulle kunna dra till sig mäns uppmärksamhet och det var en synd enligt talibanernas uppfattningar av islam. Talibanernas krigsherrar var tillåtna att tillfångata kvinnor från de områden där oppositionen var i krig mot dem och använda sig av dessa kvinnor som krigsbyte (Ahmad Rashid 2003). Efter talibanerna har situationen förändrats ganska radikalt när det gäller kvinnors förhållanden. Den internationella uppmärksamheten i samband med landets politiska utveckling har bedragit till att kvinnor får möjlighet att delta i

sociopolitiska verksamheter. Men i frågan om samhällets syn på kvinnor gäller fortfarande ett patriarkalt synsätt som betonar kvinnors underlägsna position och mannens dominerande roll.

5.2. Afghanistan och Sverige

”Ett land som för närvarande låter mycket tala om sig, såsom varande en s.k. ”buffer state” mellan Rysslands och Englands besittningar i Asien, är Afghanistan med staden Kabul såsom residens. Ehuru landet är under engelskt beskydd och emiren uppbär subsidier, regerar dock denna furste enväldigt och tillåter icke någon att blanda sig i hans styrelse”

Det här är några meningar ur en av de tidigaste svenska beskrivningarna av landet Afghanistan, som är knappt hundra år gammal. Aurora Nilsson är den första svenska kvinna som besökte Afghanistan under 1920-talet. Hon möttes av den afghanska studenten Asim Khan i Berlin, gifte sig med honom och följde honom till hans hemland. Hon levde under cirka ett års tid instängd inomhus eller bakom chaderins heltäckande tyg. Det blev outhärdligt för henne och till sist lyckades hon att få ut skilsmässa och tog sig tillbaka till Sverige. Under slutet av 60- talet var det många unga svenska turister som skaffade sig egna erfarenheter från Afghanistan men få av dem har skrivit om sina upplevelser. Under denna tid var Afghanistans huvudstad ett av världens stora ”hippiecenter”. I början av 1980- talet intresserade sig ett antal svenskar för förhållanden i Afghanistan och de har skrivit om kriget i Afghanistan och mera generellt om Afghanistans situation i krigets skugga. Ett stort antal svenska journalister har besökt Afghanistan sedan början 1980- talet och därefter har landets krig satt spår i den svenska skönlitteraturen. Under 1980- talet bildades Svenska Afghanistankommitté med syfte att hjälpa afghanska flyktingar som befann sig i Pakistan samt att hjälpa afghanerna i de områden som var under oppositionens kontroll. Idag är Svenska Afghanistankommittén en av de mest kända hjälporganisationerna som är verksamma inom olika samhällsområden. Stödet går bland annat till utbildning och hälsovården (Anders Davidson, Anders Fänge och Tomas Löfström 2002).

Sedan januari 2002 deltar Sverige militärt i Afghanistan som en del av den NATO-ledda FN, styrkan ISAF, ”International Security Assistance Force”. Uppgiften är att försöka stärka säkerheten i Afghanistan. (www.totalforsvaret.se).

-

6. Teoretisk ram och centrala begrepp

Teorin som jag har använt mig av i denna undersökning bygger på symbolisk interaktionism.

Symbolisk interaktionism som teori utvecklades i Amerikanska ”Chicagoskolan” i slutet av 1800 talet. Under den tiden var Chicagoskolan välkänd för sina filosofer och filosofiska idéer. För att förklara människans beteendemönster utvecklade forskarna en revolutionerande synpunkt som bygger på en teori som hävdar att människan är en social produkt. Chicagoskolans forskare utgick från den tanken att människor är sociala varelser och därmed kan de skapa sig nya samhällen för att leva i. Följaktligen kom de överens om att det måste vara människor som kontrollerar mänskliga beteenden och uppföranden. Processen som man använder sig av i detta sammanhang är socialt konstruerad. Denna teori som bygger på människans beteenden kallas symbolisk interaktionism (Mary Jo Deegan 1987).

Jan Trots och Irene Levin (1999) skriver att symbolisk interaktionism är ett synsätt, ett perspektiv, en utgångspunkt och en analys av den sociala verkligheten. Symbolisk interaktionism som perspektiv lägger tonvikt på våra beteenden som sociala varelser. Att vara verksam och aktiv betyder att vara med i en verksamhetsprocess. Det finns inte något som är statiskt utan alla är föränderliga. Det finns andra teorier som ser på människan med en uppsättning av egenskaper som är stabila. Ur ett perspektiv av symbolisk interaktionism är människor föränderliga varelser, som former varandra och påverkas av varandra. De menar vidare att social interaktion är en av de viktigare hörnstenarna inom symbolisk interaktionism.

Enligt Jeol M. Charon (2002) fokuserar symbolisk interaktionism på begreppet interaktion snarare än samhälle, personlighet och inflytande. Interaktion inkluderar social interaktion och interaktion med sig själv. Med andra ord kan man säga att symbolisk interaktion fokuserar på den sociala interaktionens natur samt på den

sociala verksamhetens dynamik som ständigt pågår mellan aktörer. Det innebär att individen inte är bara påverkad av andra aktörer utan ständigt påverkar varandra. Charon hävdar att symbolisk interaktionism är ett viktigt och unikt perspektiv som ser på människan som aktiv varelse när det gäller hennes levnadsförhållanden och som är en organism i interaktion med varandra och med sig själv. Ur detta perspektiv betraktas människan som en dynamisk varelse som kan definiera de situationer som hon befinner sig i.

Trost & Levine (1999) använder sig av Herbert Blumers teori, där han hävdar att genom den sociala intraktionen kan man förstå samvaro och processer. Med andra ord kan man säga att den sociala interaktionen bidrar till att skapa människan till vad hon blir, genom en kontinuerlig förändringsprocess. Social interaktion sker genom vår vardagliga kommunikation med andra som är beroende av vilken typ av kommunikationsmedel vi använder oss av och det sociala nätverk som vi etablerar mellan varandra. Språket är naturligtvis en av de kommunikationsmedel som är av stor betydelse när det gäller social interaktion. Ju bättre man kan språket desto lättare att hantera situationen och uppleva sig själv som delaktig i ett meningsfullt sammanhang. Den symboliska interaktionismen utgår från att ett mänskligt beteende inte innebär att vi direkt besvarar andras beteende, utan i stället är det våra handlingar som hänger ihop med hur vi tolkar och förstår syftet eller meningen i andras handlingar. Det betyder att våra beteenden och vår definition av situationen i stor utsträckning styrs av vår tolkning som vi har av andras avsikter. För symbolisk interaktionism är människan en socialt konstruerad varelse som befinner sig i en situation där det sker en kontinuerlig förändring eller rekonstruktion av den sociala ordningen och av den personliga identiteten. För symbolisk interaktionism är ting och människor resurser för din enskilda i hans eller hennes strävan efter att skaffa sig ett gott liv (Trost & Levine 1999).

6.1. Identitet

Anthony Giddens (2003) skriver att det finns två typer av identitet som kallas social identitet och personligt identitet. Social identitet rör de kännetecken som tillskrivs en viss individ av andra. Sociala identiteter demonstrerar en mängd dimensioner som utgör människors liv. Den personliga identiteten handlar om en utvecklingsprocess där

människors upplevelse formuleras av deras egna handlingar. Giddens hävdar att personlig identitet i hög grad bygger på den symboliska interaktionismen. Enligt honom är det individens kontinuerliga interaktioner och förhandling med yttervärlden som hjälper till att skapa hans eller hennes upplevelser och uppfattningar av sig själv. Margareta Ljung (1995) hävdar att identitet är ett svårfångat begrepp. Hon menar att begreppet har använts i olika sammanhang från psykologisk och socialpsykologisk forskning till artiklar och reportage i allmänpressen. Men en väsentlig utgångspunkt i det här sammanhanget är att begreppet identitet inrymmer både autenticitet och föränderlighet. Det är det autentiska och föränderliga som står i ett dialektiskt förhållande till varandra och tillsammans bildar grundläggande förutsättningar för identitetsbildningsprocessen. Ljung ser på identitet som en process som förändrar sig kontinuerligt precis som omgivningen. Man skapar sig identitet i ett kontinuerligt fortlöpande samspel med sin omgivning, närstående personer, med människor och saker som man möter varje dag. När man söker efter identitet betyder det att man försöker att upptäcka vem man själv är. Begreppet identitet rör i generell bemärkelse de uppfattningar som människor har om vad som är betydelsefullt för dem och vilka de själv är. Identitet är sammankopplad med symboler och livsstilar. Val av livsstilar kan vara val av identitet. Genom symboler och livsstilar försöker människor att förtydliga sina identiteter på individ- eller gruppnivå. Identiteter påverkas av en rad olika förhållanden såsom etnicitet, genus, familjuppföstran osv. (Philip, Lalander & Thomas, Johansson 2000).

Stig Arne Berglund (2002) beskriver identitet som ”tillfällighetsstrukturer” som dekonstrueras och rekonstrueras kontinuerligt i det som man upplever i vardagslivet. Han betonar att saker värderas och upplevs olika av män och kvinnor.

6.2. Kultur

Begreppet kultur kan definieras och analyseras på olika sätt och ur olika perspektiv och synpunkter. Med kultur menar man det sätt som olika grupper av människor behandlar de materiella och sociala villkor under vilka de lever sina liv. I denna bemärkelse handlar kultur om de livsformer, värderingar, beteendemönster och materiella resurser som är karakteristiska för en viss grupp (Giddens 2003). Faut Deeniz & Antonios Perdikaris (2002) beskriver hur begreppet kultur lever och ständigt

förändras inom ramen för samhällsstrukturen. Det beror av geografi, topografi, klimat, produktionssätt, infrastruktur, förhållande till andra samhällen, folkmängd, arbetsfördelning osv. Det är människor som inom dessa ramar skapar, förändrar och reproducerar kulturen. Deniz & Perdiaris ser på begreppet kultur som en dynamisk, komplex företeelse som förändras och omskapas kontinuerligt. Människors moral, förhållningssätt, kunskaper och inställningar förändras ständigt. Därför kommer förändringen vara en del av samhällets och kulturens natur.

Enligt Ove Sernhede (2002) är kulturmöten mellan människor ett uttryck för en process i ständig förvandling. Tomas & Philip (2003) menar att kulturer förändras kontinuerligt både som en konsekvens av medias förändrade utbud och som en reaktion mot olika samhällsförhållanden. De hävdar att kultur skapas genom inflytanden från mass media vilket de kallar ”*uppiifrån socialisation*” och med inflytanden eller påverkan från föräldrar, skola och andra sociala agenter vilket de kallar ”*nedifrån socialisation*”.

6.3. Delaktighet och integration

Delaktighet och integration är två skilda begrepp som kan analyseras ur olika perspektiv. Eva Thelander (2003) skriver att ett bra sätt att känna sig delaktig är att medverka i ett förändrings- och utvecklingsarbete som bygger på delaktighet och medarbetarskap. Hon hävdar att delaktighet inte betyder att alla får möjlighet att bestämma. Delaktighet innebär att alla ska få information och kunna uttrycka sig när det gäller bestämda frågor samt får möjlighet att påverka.

Martin Molin (2004) som har utgått från Svenska Akademiens ordlista i sitt bidrag i ”Delaktighets språk” skriver att begreppet delaktighet innebär att man ”tar del i något”. Molin pekar på tre dimensioner som är av betydelse för begreppet delaktighet. Dessa är för det förste att ha positiva upplevelser genom aktivt samspel med omgivningen, sedan att agera och syssla aktivt i en livssituation både fysiskt och psykiskt, för det tredje är att skaffa sig tillgänglighet till aktiviteter och samspel i miljön. Men när det gäller begreppet integration menas att varje människa ska få möjlighet att leva, medverka och delta i samarbete med andra i det vanliga samhället utifrån sina egna behov och förutsättningar. De som är i behov av särskilt stöd ska få

det med hänsyn till sina individuella behov (Tideman 1999).

Hans Ingvar Roth (2005) använder sig av termen ”positiv närhet” när det gäller integration. Enligt honom är *associativ gemenskap* en vanlig sak i sammanhang med positiv närhet där individer och grupper kommer fram till delaktighet och ett engagemang i samhällets mer centrala verksamhets områden. Ur ett politiskt perspektiv betyder integration att olika minoritetsgrupper får möjlighet att delta aktivt inom samhällets centrala områden, till exempel arbetsmarknaden, politiken och utbildningen.

6.4. Sociala nätverk och socialisation

Sociala nätverk och socialisation är också två skilda begrepp med vissa sammanhang som kan diskuteras och analyseras ur olika synvinklar. När det gäller sociala nätverk eller sociala relationer finns det ett mängd synpunkter kring sociala nätverk som definierar och analyserar dess betydelse för människor ur olika perspektiv.

Magnus Tideman (2004) hävdar att sociala relationer inte är enbart ett mänskligt behov i det sociala livet utan det är en viktig förutsättning som möjliggör för den enskilde att upplever sin tillvaro i ett samspel med andra människor. Han betonar vidare att relationer till andra människor är av stor betydelse när det gäller att skapa bättre välfärd och bättre livskvalitet. Genom sociala nätverk skapar man sig en grundläggande trygghet som gör livet meningsfullt. Vänskaprelationer bidrar till att man lättare upplever lyckan och tillfredställer sina mänskliga behov. Tideman menar att nära kontakt och tillitsfulla relationer skapar en känsla av trygghet

i livet. Det sociala nätverket som främjar mellanmänskliga relationer är mycket betydelsefullt i livet. Genom sociala nätverk eller sociala relationer får människor möjlighet att uppleva sin tillvaro i samspel med andra. Men alla sociala relationer är inte konstruktiva och problemfria.

När det gäller socialisation kan man säga att det är en livslång process som pågår från barndom till den punkt man nu lever. Giddens (2003) ser på begreppet socialisation som en process som går ut på att barn eller andra nya medlemmar av samhället lär sig de sociala koder som tillhör samhället. Socialisation är en livslång process där

människan lär sig saker och ting kontinuerligt för att anpassa sig efter omgivningens förväntningar. Detta möjliggör att individen utvecklar sina förmågor i samspel med andra medlemmar av samhället. Giddens skriver vidare att socialisation sker i två generella faser vilka kallas primär socialisation respektive sekundär socialisation. Primär socialisation sker under barndom medan sekundära socialisationen äger rum som en ständig process under hela livet.

6.6. Genusperspektiv

Med genus menas oftast en uppsättning av beteenden som samhället förväntar sig av kvinnan och mannen. Genus är socialt konstruerat och avgörs av sociala faktorer såsom utbildning och ekonomiska förhållanden. Amy S. Wharton (2004) skriver att genus handlar om psykologiska, sociala och kulturella aspekter av kvinnlighet och manlighet. Det innebär att begreppet genus representerar beteendemönster och förhållningssätt som aktualiseras när den enskilde drabbar samman med sociokulturella verkligheter under socialisationsprocessen. Wharton ser på begreppet genus som ett socialt praktiskt system vilket skapar och upprätthåller genus betydelse och organiserar ojämlika relationer som baseras på dessa betydelser. Wharton skriver vidare att det finns tre dimensioner som är av stor betydelse när det gäller begreppet genus. Den första dimensionen är att genus är en process som produceras och reproduceras kontinuerligt. Andra dimensionen är att genus inte är den enskildes enkla karaktär utan det inträffar genom hela den sociala strukturen. Den tredje dimensionen hänför till dess betydelse för hur den ojämlika relationen kommer att organiseras. Den sist nämnda är en av de kritiska dimensionerna som anses som grunden till distribution av alla sociala resurser.

Wharton (2004) ser på begreppet genus utifrån social läringsteori som betonar att genus karaktärsdrag är något som barn lär sig genom lämpliga och olämpliga genusbeteenden. Sättet som en pojke respektive en flicka behandlas av sina föräldrar eller dagis och skol, skapar genusskillnader i barnets beteenden. Hon hävdar att socialisation är den process där människor skaffar sig genusidentitet och lär sig sina könsroller. De lär sig vad samhället förväntar av dem som man eller kvinna.

Margareta Ljung (2004) skriver att begreppet *socialt kön* eller *genus* och *biologiskt kön* har problematiserats sedan 60-talet genom den feministiska forskningen. Enligt henne bygger genussystemet på ett makrostruktur perspektiv för att förklara maktförhållanden mellan kvinnor och män. Ljung använder sig av den amerikanska historikern Joan Scotts teori som hävdar att *genus konstitueras i sociala relationer som baseras på upplevda skillnader mellan könen*. Joan Scott hävdar att genus konstrueras i sociala relationer som baseras på upplevda skillnader mellan könen. Ljung pekar vidare på fyra kategorier där genus konstitueras i förhållande till varandra. 1. *Genom politiken, sociala institutioner och organisationer*. 2. *Genom de kulturella symbolerna*. 3. *Genom den subjektiva identiteten*. 4. *Genom de normativa begreppen*. Scott anser att genusbegreppet gör det möjligt att på olika sätt uttrycka en social uppfattning av könsskillnader i olika sammanhang (Margareta, Ljung 2004).

Eva Gothlin (1999) hävdar att genus grundas på den kulturella tolkningen av de biologiska skillnaderna mellan män och kvinnor. Genus handlar huvudsakligen om hur könsskillnader konstrueras och symboliseras. Hon betonar att genus är tolkning av de biologiska skillnaderna som är viktig och avgörande. Genusidentitet utvecklas liksom andra sociala identiteter utifrån sociala interaktioner och införlivas i den enskildes förhållningssätt.

Margareta Ljung (1995) betonar att det är svårt att hitta en konsensus eller finna gemensamma synpunkter på vad som är manligt och vad som är kvinnligt. Enligt henne är begreppet genus ett redskap som förklarar maktrelationer mellan könen och hur könsskillnader bevaras och reproduceras av patriarkatet.

6.7. Genus perspektiv inom Islam

Det är oerhört komplext att hitta några gemensamma eller enhetliga genusperspektiv inom islam. Koranen har som utgångspunkt några verser som präglas av kvinnors mindervärdiga position i olika avseenden. Koranen betonar att mannen har skapats överlägsen och att den bästa kvinnan är den som underkastar sig sin man. Det innebär att det finns stor skillnad mellan man och kvinna, eftersom mannen har skapats starkare än kvinnan och hon därför med hänsyn till sin svaghet behöver skyddas av en man (Koranen 4:34). Men muslimska forskare har inte samma uppfattningar om

Koranen. Jan Samuelsson (2005), en svensk författare som har skrivit en bok om kvinnor och islam tillsammans med en irakisk muslimsk kvinna tycker att det är en manlig tolkning som har påverkats av andra traditioner och religioner. Samuelsson hävdar att korantolkningarna är gjorda i manlig favör vilket innebär att kvinnans position i samhället och i relation till mannen försvagas. Han menar att tolkningar av Koranen kan variera från individ till individ och även i tid och rum. Enligt honom har de som har tolkat Koranen i manlig favör påverkats av främmande influenser från judendom, kristendom och andra traditioner. Samuelsson kritiserar en av de mest välkända korantolkarna Tabari (d.923) vilken hävdade att enligt islam är kvinnan en varelse som är moraliskt och mentalt underlägsen mannen. Men Samuelsson tycker att det är en manlig tolkning och å andra sidan visar det tydligt att tolkningen har påverkats av främmande influenser. Det är influenser från kristendom, judendom, persiska och bysantinska samhällen samt de manliga tolkningarna av Koranen som är förklaringar till varför kvinnans ställning har försvagats inom islam i förhållande till mannen och samhället.

När det gäller arv och vittnesmål är två kvinnor likvärdiga en man. Kvinnor har ingen skilsmässorätt enligt islamsk uppfattning. Koranen förskriver att en manlig arvinge ärver dubbelt så mycket som en kvinnlig arvinge (Reza Eyrاملu 2002). Enligt iransk rätt är mäns möjlighet respektive kvinnors möjlighet att lösa ett äktenskap, reglerad på ett sätt som kraftig skiljer sig åt. Trots att äktenskapet är en ömsesidig rättshandling är det mannen som i många avseenden förbehålls en ensidig handlingsrätt (Johanna Schiratzki 2001).

Enlig Koranen är en muslimsk man tillåten att samtidigt ha fyra fruar om han kan försörja dem och bemöta deras behov (Koranen 4:3). Enligt Nicholas Awde (2005) beräknas profeten Mohamads fruar vara elva och till de kommer två konkubiner varav den förste var judinna som han hade fått som krigsbyte och den andra var kristen som han hade fått som present från Egyptens kung. Enligt en "hadith" är det bara mannen som har tillskrivits äktenskaps upplösningsrättigheter (Eyrاملu 2002). Kvinnas ställning är svag i många muslimska länder. Hennes främsta funktion är att användas som äktenskapsobjekt för att etablera släktband mellan olika stammar. Rifa Hassan (2005) hävdar att när det gäller mäns överlägsenhet finns det tre teologiska synsätt i

islam liksom i judisk och kristen som betonar kvinnors underlägsna position.

- Mannen är Guds primära skapelse och kvinnan har skapats av mannens revben.
- Kvinnan var orsaken till den händelsen som ledde till att Adam utvisades från paradiset trädgård Eden.
- Kvinnan har inte skapats bara utifrån en man utan också för mannen.

Det finns liknande synsätt gentemot kvinnor i nuvarande Afghanistan som betonar att det är mannen som måste bestämma över kvinnan eftersom hon jämfört med mannen har skapats med inneboende brister. Det innebär att hon inte har samma omdömesförmåga samma som en man när det gäller att vad som är rätt och vad som är fel (Emadi 2002).

7. Resultat av intervjuer

Här kommer jag att kort beskriva intervjupersonernas bakgrund med fingerade namn. De bad mig uttryckligen att inte nämna någonting som närmare beskriver deras bakgrund. Medhänsyn till deras personliga integritet och av solidaritet har jag valt att ge dem fiktiva namn. Sedan kommer jag att beskriva deras personliga upplevelser av sina livsförhållanden utifrån deras egna perspektiv. Hur de kommunicerar med sin omgivning, hur de nya verkligheterna ser ut för dem när de bor i Sverige, om de känner sig delaktiga som individer i det nya samhället, överhuvudtaget hur de upplever livet här Sverige. Kapitlet ska presenteras utifrån följande teman.

- Att känna sig delaktig och trivas med sitt liv
- Att socialiseras och integreras i det nya samhället
- Att känna sig ensam och skaffa sig sociala nätverk
- Att pendla mellan två kulturer

7.1. Intervjupersonernas bakgrund

Maryam är 25 år gammal och gift. Hon bor med sin man och sina två barn sedan 2002 i Sverige. Hon var universitetsstudent när hon tvingades att lämna sitt hemland 1998. Hon bodde i flera olika asiatiska länder innan hon hamnade i Sverige. Hennes

både barn är födda i Sverige och hon är mammaledig fortfarande. På grund av detta har hon inte fått möjlighet att studera eller jobba regelbundet. Hon är aktiv och har breda kontakter och sociala nätverk som har förvandlat henne till en aktiv kämpa för kvinnors rättigheter. Hon är också en bra föreläsare samt ansvarig för en afghanförening som bl.a. har aktiva sociokulturella verksamheter. Hon har upplevt krigssituationen och talibanernas radikala lagstiftning i sitt hemland som är något som fortfarande är som en mardröm för henne.

Samira är 24 år gammal, gift och bor med sin man. Hon kom till Sverige i mitten av 2000 med sina syskon. Efter ett par år kom hennes man. Hon har gymnasieutbildning med några kurser mot hälsoinriktning från den afghanska skolan i flyktinglägret i Pakistan. Hon är också aktiv inom en afghansk förening och deltar aktivt i sociokulturella verksamheter som föreningen bedriver för afghaner och alla persisk talande. Hon har ett brett socialt nätverk gentemot sin omgivning och med sina vänner och bekantar. Hon jobbar delvis och studerar komvux på kvällen och läser gymnasiekurser med en stor ambition för att försätta utbildningen på universitet nivå. Hon pratar svenska och engelska flytande och utan något problem.

Sanam är en kvinna som är 40 år gammal. Hon bor med sina fem barn sedan 2000 i Sverige. Hon blev änka när hon var 30 år. Hennes man dödades under kriget när de bodde i Afghanistan. Sedan hon flyttade med sina barn till Iran och efter ett par år flyttade de till Sverige via FN:s flyktingprogram. Hon har gymnasieutbildning och jobbade under flera år som förskollärare i sitt hemland. Hon har också upplevt krigets konsekvenser liksom de andra och har förlorat nästan allt som de hade skaffat under sitt liv i sitt hemland. Här läser hon gymnasiekurser på komvux och jobbar delvis som modersmåls lärare. Hon är aktiv och har ett brett socialt nätverk med sina vänner och bekantar. Hon kan prata svenska och engelska nästan flytande.

Nargis är 22 år gammal och bor i Sverige med sin mamma och sina syskon sedan 2001. Hon blev student i somras och ska gifta sig i sommar. Hon har tillbringat en del

av sitt liv i Iran innan hennes familj flyttade till Sverige. Hon har väldigt dåliga minnen från sitt hemland och särskild från krigssituationen. Hon är en duktig tjej i jämförelse med jämnåriga som kommit till Sverige vid samma tidpunkt. Hon säger att hon pluggade dygnet runt för att komma igång och sedan fortsätta vid universitet eller högskola. Hennes starka ambition har bidragit till att blev student ett år tidigare än de andra.

Nasrin är 26 år gammal och bor med sin man och sina barn. Hon var bara ett 6 månader gammalt barn när hennes föräldrar flyttade till Iran. Hon växte upp i Iran och där fick hon gå i grundskola och gymnasium. Hon flyttade med sin familj till Sverige via FN:s flyktingprogram i slutet av 2000. Här fick hon chansen att bestämma över sig själv och som en ung tjej avgöra vem hon ska gifta sig med. Under tiden som hon har varit här, har hon gått språk kurs och annars mest var mamma ledig. Hon kan med vissa svårigheter uttrycka sig på svenska. Hon har inte mycket kontakt med sin omgivning. De enda svenskar som hon kan kommunicera med är hennes språklärare. Men hon har en stor ambition att gå vidare och utbilda sig för att kunna skaffa sig ett gott liv.

Susan är 44 år gammal och bor i Sverige sedan 2002 med sina barn. Hon har universitetsutbildning från sitt hemland, men fick inte chansen att få ett jobb på grund av krigssituationen. Hennes man dödades under kriget när de bodde i Afghanistan. Hon har upplevt otroligt svåra situationer under kriget i sitt hemland. Man kan säga att de tvingades att sälja sin lägenhet och lämna landet med avsikten att ändra sin livssituation mot en bättre framtid. Det tog två år för dem att komma hitt till Sverige. De började sin resa mot en okänd destination, och de hamnade i Sverige utan att man hade bestämt sig för det från början. Under två års resa vände de sig till flera olika smugglare för att komma att hamna någonstans där de känner sig trygga. Till sist blev barnen sjuka och pengarna tog slut, men ödet tog dem till Sverige, där de fick chansen att återhämta sig efter ett par års resande. De stannade i en förläggning tills de fick uppehållstillstånd. När fick de uppehållstillstånd hamnade de i ett annat problem som de aldrig kunnat tänka sig. De skulle stanna i den stad där de fått sitt uppehållstillstånd, men det var inte lätt att skaffa sig en lägenhet, utan de tvingades att

vänta i flera månader. Hon bodde under sex månader med sina sex barn i en etta där hade fruktansvärt svårt att leva. Idag bor de i ett radhus och nöjda med det livsbetingelser som det nya samhället erbjuder dem. Barnen är duktiga, går i skolan och mamman känner sig nästan säker på sina barns lyckliga framtid. Hon själv går fortfarande på språkkurs men har bestämt sig att gå vidare till en nivå där hon obehindrat kan kommunicera med sin omgivning.

7.2. Att känna sig delaktig och trivas med sitt liv

Maryam säger att hon trivs med sitt liv här i Sverige. Hon är nöjd. Hon tycker att det finns massor med möjligheter som samhället erbjuder sina medborgare att utveckla sina kunskaper och färdigheter. Men det beror på den enskildes förmåga hur och på vilken nivå hon eller han kan använda sig av dessa möjligheter. Man kan skaffa sig ett lyckligt liv om man lyckas använda sig av dessa möjligheter på en bra sätt.

... Jag är hundra procent nöjd med livet här i Sverige. Om man lyckas att utnyttja dessa möjligheter. Jag tänker att de är lyckad som kan integrera sig i det nya samhället.

Samira är också nöjd med sitt liv och generellt med livsbetingelserna här i Sverige, men inte på samma nivå liksom Maryam. Hon tror att det finns massor med möjligheter att studera och öka sina färdigheter för ett bättre liv, men ändå är det jobbigt att planera för ett lyckligt liv. Oftast är det svårt att hinna. Man har en tendens att satsa på en bättre framtid men det är inte så lätt. När man börjar livet i det svenska samhället känns det lätt de första dagarna, men så småningom kommer att man bli bekant med massor svårigheter som gör det komplicerat att man hantera problemet.

... Överhuvudtaget är jag nöjd med livet och med de möjligheter som det svenska samhället erbjuder oss. Det finns mycket möjligheter för kvinnor och invandrare, men

livet är också jobbigt. Man måste försöka att studera men samtidigt måste man jobba också för att försörja sig, men man hinner inte. Under en viss period som man lär sig språket, finns det möjlighet att få socialbidrag. Men efter det måste man försöka att hitta ett jobb eller plugga. Att hitta ett jobb inte är så lätt. Att plugga är också svårt. Man behöver låna pengar under en lång period. Om man lyckas att utbilda sig mot något bra ämne är det bra, men oftast är man rädd för att låna pengar.

Sanam är också nöjd med sina livsförhållanden här i Sverige, men hon tänker att det är omöjligt att människans behov kommer att tillgodose. Man drömmer om någonting som man saknar. När man når till detta, då drömmer man om något annat.

... Här har jag det mycket bättre än i Iran. Här inte är jag beroende av någon annan som ska försörja mig. Men livet är något där hela tiden man drömmer om någonting som man saknar. Dröm efter dröm kommer så länge som man lever. Trots att jag har det ganska bra, är jag ändå inte nöjd med detta. Ofta tänker jag på att varför jag inte har någon bra utbildning, varför jag inte fick att utbilda mig. Ofta känner jag smärta över dessa saker.

Nargis trivs med livet här i Sverige. Hon är nöjd med sitt liv och med de möjligheter som samhället erbjuder för sina medlemmar. Hon är nöjd med att man är självständig här och att man själv kan bestämma vad som ska göras och vad som inte ska göras.

... Självklart är Jag nöjd. Man har ett bättre liv med bra möjligheter att studera och söka efter ett jobb. Man är självständig.

Nasrin trivs också med sitt liv. Hon upplever att det finns demokrati och frihet som ger möjlighet för kvinnor att utöva samma rättigheter som män och protestera om de handlas orättvist.

... Jag är nöjd med mitt liv här i Sverige. Kvinnor har mycket möjligheter och rättigheter. I mitt hemland var vi begränsade och hade inga möjligheter och rättigheter att protestera om någon handling skulle vara orättvis. Här har jag den möjligheten att prata om mitt problem med myndigheterna och förklara för dem vad som är mitt problem och även protestera.

Susan är också nöjd med sitt liv när det gäller de möjligheter och rättigheter och den trygghet som samhället erbjuder kvinnor. Hon tycker att det är oerhört fantastiskt att se hur kvinnor kämpar för ett bättre liv och hur samhället erbjuder dem massor av möjligheter för att uppdatera sina kunskaper och färdigheter. Men samtidigt bekymrar hon sig över att det är hennes bästa tid som hon har förlorat i Iran. Där hade hon inga möjligheter att utbilda sig eller att göra någonting som skulle hjälpa henne mot ett bättre liv.

... Jag trivs här med dessa möjligheter, den välfärd och den trygghet som finns för kvinnor. Jag ser att det finns alla möjligheter för kvinnor att utbilda sig och skaffa ett liv på egen hand. Där hade vi ingenting, ingen välfärd, inga möjligheter att jobba eller plugga. Här försöker alla att göra något. Men tyvärr, åldermässigt är det lite jobbigt för mig att komma igång på ett sätt som jag kunde när jag var barn. Det är den enda sak som jag bekymmer mig över. Annars är jag nöjd och glad.

7.3. Analys

Som framgår av respondenternas intervju svar trivs alla på något sätt med sitt liv och är nöjda med de möjligheter som det nya samhället erbjuder dem i olika avseenden. Trots att vissa av dem har upplevt extremt svåra situationer eller krigsdilemman i sitt hemland, försöker de att glömma de gamla minnen och skaffa sig ett liv som alla andra samhällsmedborgare. När de kämpar för att ändra sina livsbetingelser, innebär detta att de känner sig delaktiga. Detta förstås tydligt av intervjuerna att de har en

kapacitet att bedöma sina problem och känna sina behov samt de problem som kan förorsakas av att vara beroende av t.ex. olika typer av samhälls stöd. Människan är en social varelse som kontinuerligt försöker att skapa sig ett nytt samhälle och att ändra sin livssituation. Om man utgår från symbolisk interaktionism är det människan som definierar sin livssituation och ständigt konstruerar sitt beteendemönster. Därmed är människan en föränderlig varelse som förändrar sig under hela sitt liv.

7.4. Att socialiseras och integreras i det nya samhället

Maryam menar att hon alltid kände sig ensam under tiden som hon var mammaledig. Men hon tror att den känslan av ensamhet kommer att försvinna så snart som hennes barn går på dagis. Hon tycker att det finns mycket att göra och lära för att komma igång i det nya samhället.

... Under den tiden som är jag mammaledig, känner mig på något sätt utanför samhället. Orsaken är att jag har varit hemma för en lång period. Att vara hemma och inte ha kontakt med sin omgivning förorsakar att man känner sig ensam. När jag går på öppna förskolan och träffar andra kvinnor, märker jag att det finns mycket som jag måste göra och lära mig för att kunna komma igång och integrera mig i det nya samhället. Jag tror att när mitt barn börjar på dagis kommer jag att syssla med mina egna grejor och den känslan av ensamhet som jag redan har nämnt hoppas jag försvinner.

Samira tycker att här finns frihet och möjlighet att själv bestämma men det beror på den enskildes förmåga och färdigheter hur eller på vilken nivå kan hon eller han använda sig av dessa möjligheter. Det är viktigt att man lära känna de nya normerna och sociala koderna men det är också bra att behålla sina egna värderingar, så länge som de inte hamnar i konflikt med dessa nya värderingar.

... Jag tror att det finns frihet att bestämma sig själv hur man ska leva. Det är bra och det beror på individens förmåga hur man kan utnyttja sin frihet. Man får lära sig den nya kulturen, men samtidigt får man behålla sin egen också så, länge som man behöver. Båda är viktiga.

Sanam tycker att varje individ är skyldig att anpassa sig till de normer och regler som gäller här. Att integrera sig i det nya samhället är den enskilt viktigaste punkten som man måste satsa på och använda alla sina möjligheter för att processen ska lyckas.

... Man måste anpassa sig till det nya samhället. Vi är skyldiga att anpassa oss och integrera oss för att kunna göra något positivt. Vi måste visa samhället att vi inte är någon som kommer att orsaka problem eller belasta samhället. Vi måste försöka att vara verksamma och göra positiva saker. ... Här erbjuder samhället massor med möjligheter att öka eller uppdatera sin kunskap och sina färdigheter. Jag tänker ofta på om jag skulle ha kunnat komma hit när jag var ung, då skulle jag idag ha haft ett annat livsförhållande.

Nargis tycker att vad som hon kommer ihåg från sitt hemland bara är sorg.

... När jag tänker tillbaka, kommer jag bara ihåg kriget och dåliga händelser. Man måste försöka att vänja sig vid den nya livssituationen och glömma bort de gamla sakerna som inte gäller här.

Nasrin tycker att livet var helt annorlunda i hennes hemland. Särskild under talibantiden då situationen var dödligt farlig. Man hade ingen frihet att bestämma över sitt liv. Hon tycker att livet ser helt annat ut här. Här känner man sig fri att bestämma hur man skall leva. Därmed är det av stor betydelse att man anpassar sig till de nya reglerna och normerna. Men det finns vissa saker som är svårt att acceptera.

... Situationen var extremt hård. Särskild under talibantiden då man inte hade någon frihet. Inte bara kvinnor, alla människor hade berövats sina friheter. När vi kommer hit ser situationen helt annorlunda ut. T.ex. hade vi burka i Afghanistan och ingen främmande hade möjlighet att se våra ansikten. Men här måste vi anpassa oss till det nya samhället. Om man inte ska orsaka problem, då måste man anpassa sig till de andra. Men ändå finns det vissa normer som är svårt för oss att acceptera. Jag har unga döttrar och det är svårt för mig att acceptera när de ska flytta hemifrån och bo ensamma innan hade gift sig.

Susan tycker att finns en stor tankemässigt skillnad mellan henne och en svensk. Därmed känns det svårt att anpassa sig till deras livsvillkor. Hon tycker också att det finns dold diskriminering på arbetsmarknaden mot personer med invandrabakgrund.

... När jag pratar med mina svenska bekant märker jag att tankemässigt lever vi i en separat värld. Våra värderingar skiljer sig ganska mycket åt. Orsaken är att vi socialiserades inom en annan kultur. Om vi ska anpassa oss till deras normer och värderingar är det inte så lätt. Även när det gäller arbetsmarknad hörde jag från en svensk bekant att det finns diskriminering mot invandrare. Hon sade om vi har samma utbildning och bakgrund är chansen mycket mindre för dig att bemötas på samma sätt som en svensk.

7.5. Analys

Trots att respondenterna kommer från en annan kultur och socialiserades inom en helt annan kultur, tradition och värderingar har de en stark tendens att lära sig de nya sociala koderna, reglerna och normerna. Som framgår av deras egna perspektiv och synpunkter kring begreppet socialisation och integration är alla av dem intresserad att komma in det nya samhället och anpassa sig till de gällande reglerna och normerna. De är medvetna om anpassning till det nya samhället är en av de förutsättningar som

underlättar för att man skaffar sig ett normalt liv. Men de är också medvetna om att det är svårt att glömma de gamla värderingar som är en del av deras livsverkligheter. Vad som är intressant är att de kan definiera sina livssituationer och försöka att förändra dessa på ett sätt som passar deras behov.

7.6. Att känna sig ensam och skaffa sig sociala nätverk

Maryam tycker att hon känner sig ensam. Under tiden som är hon mammaledig har hon inga möjligheter att kommunicera med svensktalande. Men hon har breda sociala kontakter med människor från sitt hemland och dem som talar samma språk.

... Jag känner mig alltid ensam. Men detta är inte någonting som förorsakats av samhället. Så länge som jag är mammaledig har jag förmodligen dessa känslor. Men jag har breda kontakter med människor från mitt hemland och de som talar samma språk. Jag har också en svensk tjejkompis som är författare och journalist och en svensk man som är pensionär. Två gånger har han hittat jobb åt min man. Men tyvärr saknade min man den språkliga kompetens som krävdes av honom. Vi har kompisar från vårt hemland, Iran och Turkiet.

Samira menar att känslan av ensamheten framförallt beror på språket. Om man kan språket på en bättre nivå då kan man etablera ett bra sociala nätverk också.

... Jag känner mig inte ensam. Om man kan språket känner man sig aldrig ensam. Jag har ganska mycket kontakt med svensktalande och med olika folkgrupper samt med kompisar från mitt hemland. Bland annat har jag en svensk kompis som brukar kalla mig "sin flicka". Eng gång här vi hade ont med pengar, lånade hon oss en oerhörd summa som var av stor betydelse för mig. Jag är verkligen tacksam för hennes generösa attityd mot mig.

Sanam tycker på ett annat sätt. Hon kände sig ensam även under hela tiden i Afghanistan. Men samtidigt har hon ett ganska bra socialt nätverk med sina kompisar.

... Jag hade hela tiden en känsla av ensamhet och även idag. Den känslan brukar försvinna när jag pratar med min mamma. Att prata med henne ger mig en känsla att det finns någon eller att jag har någon som förstår mig. Men det som saknas, det saknas. Det känns att jag saknar någon. Jag har mycket kontakt med olika folk grupper och jag har en väldigt snäll svensk kompis som är mycket pålitlig. Men det är samtidigt svårt att tror eller har lita på någon.

Nargis som är en ung tjej känner sig inte ensam. När hon är ledig ringer hon till sin fästman och pratar så länge som de orkar. Hon har inte någon kompis som skulle ha samma känslor som hon.

... När jag kommer från skolan ringer jag till min fästman och pratar med honom så länge som det är möjligt. Jag har inga svenska kompisar eller kompisar från andra länder. De tänker på andra saker och jag tänker inte lika. De tänker oftast på fest, sprit, disko, och killar och jag tänker inte på sådana saker. Det är stor skillnad. Det är svårt att umgås med någon som inte tänker på samma sätt. Jag vill inte göra borta mig som de som bara tänker på sprit och killar.

Nasrin har mycket att göra och är upptagen hela tiden med sina fem barn. Hon har ingen tid att tänka på ensamhet eller något annat än sina barn. Hon har också bra kontakt med sina anhöriga och kompisar.

Sanningen är att jag inte har tid att tänka på min ensamhet eller mina egna saker. När jag vaknar på morgonen sysslar jag med mina barn, t.ex. att förbereda deras kläder och frukost och sedan lämna en av dem på dagis och göra mina egna grejer. Då får man inte tid att tänka på sådana saker som är utanför livet. Jag har mycket kontakt

med mina kompisar från mitt hemland och från Iran eftersom vi talar samma språk. Men min språklärare är också min kompis och vi har en vänlig relation till varandra. Oftast pratar jag med henne om sådana saker som man pratar med en nära kompis.

Susan tycker att hon saknar någon. Hon känner sig ensam och har inte kontakt med sin omgivning på ett sätt som de andra har. Problemet är språket. Hon tror att hennes språk inte räcker för att etablera en vänskap relation med svensktalande.

Här känner jag mig ensam. Alltid kände jag mig ensam. Det känns att jag är borta från mina nära och kära. Jag inte har mycket kontakt med andra. Jag inte är intresserad av att ha kontakt med någon. Jag har ont om tid och jag tänker att mitt språk inte är på en nivå som gör det möjligt att etablera kontakt eller relation med sin omgivning. Kanske göra de narr av mig om jag säger någonting fel.

7.7. Analys

Som framgår av respondenternas synpunkter är känslan av ensamhet respektive tillhörighet till sociala nätverk begrepp som har starkt samband med språket. Ju bättre man kan språket desto lättare att kan man skaffa sig bättre kontakt med sin omgivning och etablera bättre sociala nätverk. Sociala nätverk och känslan av ensamhet kan analyseras ur ett annat perspektiv också som t.ex. psykologiskt perspektiv. När man flyttar till ett nytt samhälle beror inklusion resp. exklusion i stor utsträckning på språket och språkliga koder och även på de värderingar som man tidigare har socialiserats genom. En faktor som är av stor vikt är att med bättre språkliga kapacitet kommer att uppleva man sig själv som delaktig i ett meningsfullt sammanhang.

7.8. Att pendla mellan två kulturer och olika identitet

Maryam menar att människan är en varelse som lär sig kontinuerligt. Det finns ingen kultur som är helt genom positiv eller helt genom negativ. Varje kultur har något som

är intressant. Man måste känna till och lär sig de positiva sakerna.

... Jag är inte traditionellt tänkande. Som en social varelse måste man plocka de positiva sakerna från varje kultur. Jag är inte traditionsbunden. Jag plockar de sakerna som är intressanta för mig och för mina barn var jag då finner dem. T.ex. firar jag tillsammans med mina barn de dagar som svenskarna firar med sina barn. Jag tycker att detta är viktigt för mina barn så att de kan känna sig som de andra barnen.

Samira tycker att det är fantastiskt med livet här i Sverige. Men det beror på den enskildes förmåga att hur han eller hon kan använda sig av dessa möjligheter.

... Det är fantastiskt. Det finns frihet som ger möjlighet för varje individ att bestämma själv över sitt liv. Man kan lära sig mycket av den nya kulturen. Som individ har jag möjlighet att leva på ett sätt som jag själv tycker. Jag tror att det är mycket viktig att man lär sig den nya kulturen, dess regler och koder. Men samtidigt är det också viktig för mig att behålla min egen.

Sanam berättar att hon växte upp i ett land och uppfostrades inom en kultur som till 95 procent skiljer sig från vad som gäller här. Här i Sverige finns vissa saker som är svårt för oss att acceptera men vi har också med oss vissa saker som oacceptabla i det nya samhället.

... Jag har bott i ett land där livet till 95 procent från vad vi har här i Sverige skiljer sig. Här finns vissa saker som är svårt att acceptera. På samma sätt har vi också vissa värderingar och traditioner som är oacceptabla i det svenska samhället. Jag tror att det är en kulturkrock. Men våra barn kommer att tänka på ett helt annat sätt. Det finns en stor skillnad mellan sättet som vi och svenskarna tänker på. Egentligen är livet olika vi tänker olika. Men jag har ett bekymmer kring jag inte kan tillräckligt om

livet. Det känns som att en människa tappar sin väg och inte vet var någonstans han eller hon kommer att hamna.

Nargis tycker att det är svårt att acceptera de saker som en svensk tjej normalt tänker på. T.ex. Att tänka på killar eller på fester och sprit är något som Nargis inte gillar

... Det finns en frihet att leva på ett sätt som man själv bestämmer. Men jag vill inte tänka på livet på samma sätt som en svensk tjej tänker på det. De tänker oftast att de gör borta sig, träffar killar och gör vad som helst. Men jag vill inte göra så.

Nasrin tycker att hennes kulturella värderingar ibland hamnar i krock med vad som gäller här i Sverige.

... Jag har två unga tjejer som bor med mig. Socialtjänsten insisterar på att de ska skaffa sig sin egen lägenhet. Men det är svårt för mig att acceptera att de ska vara borta så länge som de är ogifta.

Susan tycker att det är stor skillnad mellan sättet som vi och som en svensk lever.

... Här livet är individuellt, medan vi brukade leva kollektivt, med mamma och pappa så länge som de orkade leva. Jag längtar efter vissa traditioner som vi hade där t.ex. att träffa släktingar och har bred kontakt med nära och kära osv.

7.9. Analys

Som framgår av respondenternas synsätt är pendling mellan två kulturer och olika identiteter något som är ganska vanligt för dem. Men graden av den pendlingen skiljer

sig från individ till individ. Den beror även på deras kontakt med det nya samhället och dess samhälleliga verkligheter. Ju bättre kontakt med omgivningen desto lättare att skaffa sig en bättre förståelse av den nya kulturen. Respondenterna tänker annorlunda. Här märks stor skillnad mellan sättet som Samira ser på det dagliga livet och sociokulturella verkligheter och sättet som Susan ser på dessa verkligheter. De har olika uppfattningar om livet och livsverkligheter i Sverige. Men pendling mellan två kulturer och identiteter är ett allmänt problem som alla nykommande invandrare drabbas av utan att speciellt utpeka någon folkgrupp.

7.10. Sammanfattning av resultat

Under intervjuerna framkom det att strävan efter ett oberoende liv som man själv bestämmer över är av central betydelse för dessa kvinnor. De har upplevt livet på helt annat sätt i sitt hemland, oftast med rädsla, panik och fruktan. Som en av deltagarna säger är rädslan för fadern, brodern och även för makens broder och fader är vanlig i Afghanistan bland kvinnor och unga tjejer. Koranen som är utgångspunkt för islam, betonar att det är mannen som har rätt att bestämma över kvinnan eftersom mannen har skapats starkare än kvinnan (koranen 4.34). Respondenterna har upplevt kriget, men graden av krigspåverkan skiljer sig från individ till individ.

Som Nargis uttrycker sig: ... *När jag tänker tillbaka kommer jag bara ihåg kriget och dåliga händelser.*

De har upplevt en patriarkal kultur där deras mänsklighet tillerkänts ett lägre värde. Kvinnor blir skolade i patriarkatets ideologi redan som små flickor i familjens häng (Lena Gemzöe 2003). De har aldrig fått chansen att i sitt liv ha samma rättigheter och samma möjligheter som män att känna sig delaktiga i samhälleliga frågor eller utveckla sina färdigheter för ett önskvärt liv. Som en av respondenterna uttrycker sig:

... *Jag ser att det finns alla möjligheter för kvinnor att utbilda sig och skaffa sig ett liv på egen hand. Där hade vi ingenting, ingen välfärd och inga möjligheter att jobba eller plugga.*

I samband med de nya möjligheterna i det nya samhället tycker många av dem att de har kommit till Sverige för sent i livet. Men när det gäller att anpassa sig till det nya samhällets krav använder de sig av nästan samma strategi för att handskas med de nya verkligheterna. Alla är medvetna om att med bättre kunskap och bättre färdigheter kommer det att vara lättare att komma in i det nya samhället och skaffa sig ett normalt liv. Nästan alla är överens om att det är kunskap och färdigheter som är grundläggande förutsättningar för ett gott liv. Samtidigt underlättar det att man känner sig delaktig i att göra något positivt. Det finns många liknande synpunkter och synsätt gentemot det nya samhällets möjligheter som de erbjuds ta del av. Trots att de fortfarande pendlar mellan två kulturer är de nöjda med sina liv och särskilt med de möjligheter och den trygghet som samhället erbjuder dem i olika avseenden. Alla försöker att skaffa sig ett brett socialt nätverk som kan ersätta deras gamla nätverk där de kan uppleva sig som levande människor. Sociala relationer eller sociala nätverk är ett mänskligt behov och en förutsättning som möjliggör att människan upplever sig i ett samspel med sin omgivning och med andra människor (Tidman 2004).

När det gäller relationen till svensktalande beror den på deras språkliga kunskaper och färdigheter. Språket som det viktigaste kommunikationsmedlet är av central betydelse när det gäller social interaktion (Trost & Levine 1999). De som kan språket på ett bättre sätt använder sig av ett brett socialt nätverk med svenskar och människor av annan härkomst. Men ändå lider de av en känsla av ensamhet. En av deltagarna tycker att det är svårt att lita på någon som man inte känner. När det gäller att komma i kontakt med en svensk tycker hon att det är stor tankemässig skillnad mellan henne och en svensk. Hon menar att hon ser på livet utifrån egen erfarenhet, men en svensk ser det kanske ur ett helt annat perspektiv. En annan respondent har ett liknande synsätt och tycker att de lever i en separat värld. Men samtidigt försöker de att använda sig av de nya möjligheterna som det nya samhället erbjuder samt att lära känna de nya sociokulturella verkligheterna, som är en av de grundläggande förutsättningarna för att integrera sig i det nya samhället. Dessutom vill de behålla sina egna traditioner. En av respondenterna konstaterar att hennes gamla tradition kommer att hamna i krock med det nya, när hennes unga flickor ska flytta till sina egna lägenheter och bo ensamma. *”Det är svårt för mig att acceptera att mina unga flickor ska flytta hemifrån så länge som de är ogifta.”* Men ändå försöker hon att anpassa sig

till det nya samhällets krav. En annan gemensam utgångspunkt som är av stor betydelse är att alla har en stark tendens att anpassa sig till det nya samhällets krav vilket en av respondenterna uttrycker som följer: *Man måste anpassa sig till det nya samhället. Vi är skyldiga att anpassa oss och integrera oss för att kunna göra något positivt.* Alla respondenterna har samma tendens att vilja skaffa sig ett liv som ska vara oberoende av någon typ av bidrag.

Som jag redan har påpekat är alla medvetna om att det finns en stor skillnad mellan de kulturer och värderingar där de socialiserade sig och de sociokulturella verkligheter som finns här. Men de försöker att anpassa sig till det nya samhällets krav, för att skaffa sig ett normalt liv som andra samhällsmedborgare. En av respondenterna hyser trots det farhågor om att hon kommer att bemötas på ett diskriminerande sätt av arbetsgivarna men ändå känner hon sig skyldig att skaffa sig den arbetskvalifikation som krävs av arbetsmarknaden. Sammantaget har de inte några kulturella problem som hindrar dem från integrering i det nya samhället. Deras intervjuer präglas av en positiv syn på svenskar och det svenska samhället.

8. Slutdiskussion

Jag har inte träffat på någon tidigare forskning som handlar om afghanska kvinnors livsförhållanden i Sverige. Jag tror att den här undersökningen är den första som fokuserar på afghanska kvinnors livsbetingelser i Sverige. Jag är medveten om att min undersökning bygger på ett begränsat urval. Men respondenterna som har deltagit i den här undersökningen representerar i stort sett en genomsnittlig bakgrund med hänsyn till deras sociokulturella bakgrund och den patriarkala struktur som fortfarande gäller i Afghanistan. Men hur de upplever livet i Sverige är en verklighet som skiljer sig från individ till individ och det beror i stor utsträckning på deras ålder och framför allt på deras personliga färdigheter, kapacitet och förmågor. Vad som präglar respondenternas intervjusvar är att deras upplevelser av det svenska samhället är övervägande positiva. I samtliga intervjuer finns en viktig punkt och det är den att de känner sig trygga i det nya samhället, trots att de fortfarande pendlar mellan två kulturer. Som framgår av avsnittet historisk bakgrund, har afghanska kvinnor alltid varit utsatta för förtryck i olika former genom patriarkala strukturer i sitt hemland. När de flyttar från ett starkt religiösutpräglat samhälle till ett sekulariserat samhället får de

möjlighet att känna sig jämlika med andra människor och deras intresse växer i att uppleva sig som jämbördiga och själva få bestämma över sitt liv. I det nya samhället befinner de sig i en ny socialisationsprocess som erbjuder kvinnor massor med möjligheter att uppleva i ett meningsfullt sammanhang. Den nya socialisationsprocessen med nya socialisationsagenter ”sociala institutioner” förutsätter att de ständigt lär sig nya roller för att kunna anpassa sig efter omgivningens förväntningar. Giddens (2003) skriver att socialisation är en kontinuerlig process varigenom barn eller andra nya medlemmar av samhället lär sig de sociala koder och normer som tillhör samhället samt utvecklar sina förmågor och färdigheter i samspel andra medlemmar av samhället. Dessa kvinnors intresse för en bättre kunskap och ökade färdigheter innebär att de vill lära sig det nya samhällets regler och normer och integrera sig i det. Trots att de tillhör en annan kultur och tradition eller upplevt livet på helt annat sätt har de en stark tendens att anpassa sig till det nya samhällets krav och skaffa sig ett normalt liv som de andra. Jag själv känner till många religiösa afghanska kvinnor som kom till Sverige i sina slöjor men så småningom släppte de sina slöjor utan att tvingas av någon. Med hänsyn till deras sociokulturella bakgrund menar jag att de, när de befinner sig i en ny livssituation med helt nya möjligheter som erbjuder jämlikhet, frihet och trygghet, ser på slöjor som en symbol för den patriarkala struktur där var de utsatta för olika typer av förtryck.

Som framgår av deras egna uppfattningar är de på väg till ett nytt liv. Här befinner de sig i könsintegrerade institutioner, såsom språkkurser, skolor och arbetsmarknad. De får träffa sina kvinnliga vänner och skaffa sig ett socialt nätverk som de själva tycker om. Detta tolkas som att de kämpar för att ändra sina liv. Att förändra sitt liv innebär att man ändrar sina åsikter. Så det är en interaktionsprocess såväl med avseende på dem själva och som med allmän social interaktion. På samma sätt som Jeol M. Charon (2002) menar att interaktion inkluderar social interaktion och interaktion med sig själv. Jag menar att de har börjat en resa, men hur den kommer att sluta beror det på faktorer såsom sociopolitiska faktorer som är utanför deras kontroll. Att kämpa för ett nytt liv betyder att de är delaktiga i det nya samhället. Som Martin Molin (2004) hävdar att begreppet delaktighet innebär att man tar del i något. Sociala nätverk är ett annat begrepp som betyder ganska mycket för dessa kvinnor. Fem av de sex respondenterna som deltagit i den här undersökningen har ett brett socialt nätverk.

Men språket är av central betydelse när det gäller att ta kontakt med svensktalande. De som kan språket på en bättre nivå har bättre kontakt med sin omgivning, känner sig delaktiga och upplever sig som vanliga samhällsmedborgare. En av respondenterna som kan uttrycka sig på svenska väldigt bra har en bred kontakt med svenskarna och med människor med annan härkomst som pratar svenska. Men en annan deltagare som inte kan språket så bra, vågar inte att ta kontakt med någon svensktalande. Trost & Levine (1999) hävdar att språket är av stor betydelse när det gäller social interaktion. Ju bättre man kan språket desto lättare vara det att hantera situationen och uppleva sig själv som delaktig i ett meningsfullt sammanhang. De betonar att social interaktion sker genom vardaglig kommunikation och det beror i stor utsträckning på den typ av sociala nätverk som människor etablerar mellan varandra. Som framgår av respondenternas intervju svar har alla den förmågan att definiera den nya situation och så småningom förändra sig på ett sätt som passar det nya livets förhållanden. Alla kämpar för ett oberoende liv, ett liv som de själva kan bestämma över. Men vilken strategi de använder sig av för att uppnå ett sådant liv, skiljer sig från individ till individ. De tycker att en god utbildning är det bästa alternativet för att underlätta att komma igång på det nya samhällets arbetsmarknad. När det gäller integrationsfrågor fattar man utifrån informanternas intervjuer att de är på gång. Men det är en process som är beroende på olika faktorer. Tidman (1999) skriver att integration betyder att varje individ ska få möjlighet att leva och delta i samarbete med andra i det samhället som de lever i utifrån deras egna behov och förutsättningar. Kultur och identitet är en annan fråga som är av betydelse för dessa kvinnor. De vill behålla sin egen kultur men samtidigt försöker de att anpassa sig till det nya. Att pendla mellan två kulturer förorsakar oftast att man hamnar i krock med det nya. En av respondenterna tycker att det är svårt för henne att acceptera att hennes unga flicka ska flytta till sin egen lägenhet och bo ensam. Men samtidigt tycker hon att vägen till ett gott liv är att man integrerar sig i det nya samhället. Det innebär att de har befunnit sig i en ny identitetsbildningsprocess där man ofta upplever sig mellan två kulturer. Men deras kontinuerliga interaktioner med de nya värderingarna är en process som ger dem ny identitet.

Referenser

- Awde, N. (2005). *Women in Islam*. Newton Printing, London, England.
- Bryman, A. (2002). *Samhällets vetenskapliga metoder*. Liber Ekonomi Malmö
- Berglund, Stig A. (2000). *Social pedagogik i goda möten skapas goda käl*. Studentlitteratur, lund.
- Charon, M. J. (2004) *Symbolic interactionism*. Pearson Education LTD. London.
- Deniz, F. & Antonios P. (2000). *Ett liv mellan två världar*. Örebro universitet; Forum för Migration och kultur.
- Davidson, A. & Fänge, A. & Löfström, T. (1995). *Sverige och Afghanistan. I Afghanistan för och nu*. Gummerus Printing, Jyväskylä, Finland.
- Deegan, Jo M. & Michael R. H. (1987). *Women and symbolic interactionism*. The us Company of Unwin Hyman Ltd.
- Emadi, H. (2002). *Repression, Resistance, and Women in Afghanistan*. Praeger Publishers, 88 Post Road West, Westport, CT 06881 USA.
- Eyrumlu, R. (2002). Woman and the islamic fundamentalist in Iran. *Invandrare littratur*.
- Foberg, A. (1995). *Fakta om Afghanistan. I Afghanistan för och nu*. Gummerus Printing, Jyväskylä, Finland.
- Gothlin, E. (1999). *Kön eller genus?* Nationella Sekretariatet för genusforskning Presens Bild, Göteborg.
- Giddens, A. (2003) *Sociology* .Studentlitteratur, Lund.
- Hasan, R. (2005). *Women and Islam critical concepts in sociology*. MPG Books Ltd, Bodmin, Cornwall
- Holme, Idar M. & Bernt Krohn S. (1997). *Forskningsmetodik*. Studentlitteratur, Lund.
- Höglund, Anna M. (2000). *Män och Kvinnor*. Gummerus Printing, Jyväskylä,

Finland

Ingvar, Hans R. (2005). *Mångkulturalismens Utmaningar*. Studentlitteratur, Lund.

Johansson, T. & Philip, L. (2002). *Ungdomsgrupper i teori och politik*. Studentlitteratur, Lund.

Kuranen. (1999): 4.34 – 4.3. *Shir-kate-tazamoni Rashidi*. Tehran Iran.

Knutsson, A. (2006) *Könstereotyper och rolltagande*, Istitutionen för individ och samhälle. VH.

Ljung, Margareta (1995). *Lyft jorden mot himlen*, BTJ Tryck, Lund 1995.

Merriam, B S. (1994). *Fallstudein som forskningsmetod*, Studentlitteratur, Lund.

Molin, M. (2004): *Delaktighetens språk*, Studentlitteratur, Lund.

Ove, S. (2002): *Alination is My Nation*. Yetterlilds, Falkenberg.

Rashid, A. (2000): *Islam, Oil and the New Great Game in Central Asia*, Danishehasti, Iran Tehran.

Schiratzki, J. (2001): *Muslimsk familjerätt i svenskt perspektiv*, Elanders Gotab, Stockholm 2001.

Samuelsson, J: (2005). *Sammanfattning. I Kvinnornas islam*. Författarens Bokmaskin, Stockhom 2005.

Trost, J. (1999): *Att förstå vardagen*, Studentlitteratur, Lund.

Thelander, E. (2003). *Delagtighet och dialog på väg mot hållbara arbetsplatser*, Arbetsinstitution Stockholm.

Tidman, M. (1999). *HANDIKAPP synsätt, principer perspektiv*. Paratjet, Landskrona, 1999.

Tidman, M. (2004): Magnus, Tidman (2004) *Socialt eller isolerad integrerad? I integrering och inkludering*. Student litteratur, Lund.

www.scb.se 10/3/2006

www.totalforsvaret.se .28/2/2006

Bilaga

Intervjufrågor

1. Hur ser en vanlig vardag ut för dig?
2. Är du nöjd med ditt liv här i Sverige och de möjligheterna som samhället erbjuder kvinnor särskilt invandrarkvinnor?
3. Du som har upplevt en del av ditt liv i en annan kultur och tradition, hur får du ihop livet här i Sverige?
4. Hur delar ni erans arbetsuppgift när ni är hemma? Menar jag vem bestämmer och vem gör det mesta?
5. Känner du dig ensam eller utanför samhället?
6. Känner du dig delaktig i samhället?
7. Saknar du för något eller någonting i Afghanistan?
8. Längtar du tillbaka?
9. Har du svenska kompisar? Eller har du mest kontakt med människor av annan härkomst.
10. Har du fått någon gång något speciellt problem med någonting under tiden som du har varit i Sverige?
11. Hur ser du på det Svenska samhället?
12. Har du fått hjälp av dina svenska kompisar med någonting?

